ISSN -2583-147X (P), Vol.- 10, Issue No.III, June 2024
Bastabatara Pariprakash Prachee
Peer Reviewed and Referred Research Journal

Received	Reviewed	Accepted	Published
05-April-2024	01-May-2024	20-May-2024	01-June-2024

ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଦିବସର ଅନୁଚିନ୍ତା

ଚିନ୍ମୟ ସାମଲ

ଭାଷା ବିଜ୍ଞାନର ଆଧାରରେ ଭାରତ ସରକାର ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଭାଷାର ଚାରିଗୋଟି ଲକ୍ଷଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ । ସେହି ଚାରିଗୋଟି ଲକ୍ଷଣ ହେଉଛି- (୧) ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ମାନ୍ୟତା ଦାବି କରୁଥିବା ଭାଷାଭାଷୀ ଜାତିର ୧୫୦୦ ରୁ ୨୦୦୦ ବର୍ଷର ଲିପିବଦ୍ଧ ଇତିହାସ ଓ ସଂସ୍କୃତି ରହିଥିବ; (୨) ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ମାନ୍ୟତା ଦାବି କରୁଥିବା ଭାଷାର ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ ପରମ୍ପରା ଥିବ; (୩) ସେହି ଭାଷା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଭାଷା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ନହୋଇ ମୌଳିକ ରଚନା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିବ; ଓ (୪) ସେହି ଭାଷାର ପ୍ରାଚୀନ ଓ ଆଧୁନିକ ରୂପ ମଧ୍ୟରେ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ସମ୍ପର୍କ ନ ଥାଇପାରେ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଏହି ୪ ଗୋଟି ଲକ୍ଷଣଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିବାରୁ ଭାରତ ସରକାର ୨୦୧୪ ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୧ ତାରିଖରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ପ୍ରାଚୀନ ବା ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଭାଷାର ମାନ୍ୟତା ଦେଲେ । ଦୁଃଖର ବିଷୟ ଯେ, ଇତିମଧ୍ୟରେ ୧୦ ବର୍ଷ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଆମ ଭାଷାର ମହତ୍ତ୍ୱ ବଜାୟ ରଖିବା ନିମିତ୍ତ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇପାରିନେ ।

ପୃଥିବୀର ସାତଗୋଟି ଭାଷା ପରିବାର ମଧ୍ୟରୁ ଇଣ୍ଡୋ-ୟୁରୋପୀୟ ଭାଷା ପରିବାରର ଆର୍ଯ୍ୟଶାଖା ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରାଚୀନ ଭାଷାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଅନ୍ୟତମ । ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନ ସ୍ୱୀକୃତ ୨୨ ଗୋଟି ଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଗୋଟିଏ ସମୃଦ୍ଧ ଭାଷା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଏକ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବକାଳୀନ ଭାଷା । ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ କାଳରୁ ଏହି ଭାଷା ପ୍ରାକୃତ, ଆର୍ଷାପ୍ରାକୃତ, ଅର୍ଦ୍ଧମାଗଧୀ, ଉଡ୍ରମାଗଧୀ, ଉଡ୍ରପ୍ରାକୃତ, ଉଡ୍ରଜା, ଉଡ୍ରବିଭାଷା, ଔଡ୍ରୀ, କାଳିଙ୍ଗୀ, କାଳିଙ୍ଗୀ ପ୍ରାକୃତ ପ୍ରଭୃତି ନାମରେ ପରିଚିତ ହୋଇ ସମ୍ପ୍ରତି ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ନାମରେ ଖ୍ୟାତ । ଏହି ଭାଷା ସ୍ୱକୀୟ ଉଚ୍ଚାଙ୍ଗ ଆହରଣ ଦକ୍ଷତା, ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷମତା ଓ ସୁଦୀର୍ଘ ପ୍ରବହମାନ ଧାରାରେ ସଂସ୍କୃତ, ଶୌରସେନୀ, ମାଗଧୀ ଓ ପୌଶାଚୀ ପ୍ରଭୃତି ଆର୍ଯ୍ୟଭାଷା, କେତେକ ଦ୍ରାବିଡ଼ ଭାଷା, କେତେକ ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ତଥା କେତେକ ବୈଦେଶିକ ଭାଷାକୁ ଆପଣାର କରି ସୁଦୃଢ ହୋଇପାରିଛି । ସ୍ୱକୀୟ ମୌଳିକତା, ରକ୍ଷଣଶୀଳତା, ପ୍ରସାରଣଶୀଳତା ଯୋଗୁଁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ମାନ୍ୟତା ପାଇଥିଲେ ହେଁ ସମ୍ପ୍ରତି ଏହିସବୁ ଉତ୍କର୍ଷ ହରାଇ ବସିଛି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା । ଫଳରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସୁରକ୍ଷା ଓ ସମୃଦ୍ଧି ନିମିତ୍ତ ଅନ୍ତରାୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଭାଷା ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସ୍ଥାଣୁ ଓ ନିଷ୍କର୍ମା ହୋଇପଡ଼ିଛି ।

ଭାଷା ନିମିତ୍ତ ସାମାଜିକ ଦିଗଟି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ସମାଜର ପ୍ରବହମାନ ଧାରା ଭାଷାକୁ ବାନ୍ଧି ରଖେ । ଦୁଃଖର ବିଷୟ, ସମ୍ପ୍ରତି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଧୀରେ ଧୀରେ ସାମାଜିକ ପରିସରରୁ ଅପସରି ଯିବାକୁ ବସିଲାଣି ଏବଂ ଏହାର ଜୀବନୀଶକ୍ତି କ୍ଷୀଣ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି । ସମାଜର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପ୍ରତି ଆଉ ମମତା ନାହିଁ । ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ଓ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ନିଜ ଭାଷାକୁ ଗୋଟିଏ ଅଯୋଗ୍ୟ ଭାଷା ବୋଲି ଭାବିଲେଣି । ସେମାନେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ, ପାରିବାରିକ ତଥା ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବ୍ୟବହାରକୁ ପସନ୍ଦ କରୁନାହାନ୍ତି । ସାମାଜିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯୋଗୁଁ ସେମାନେ ଚାହିଁଲେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଅସଲ କଥାଟି ହେଉଛି, ଓଡ଼ିଆ ସାମାଜିକ ବିବିଧତାର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଭିତରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନର କଥା ଦୂରେ ଥାଉ, ସାଧାରଣ ଜୀବନଯାପନ ନିମିତ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବିଭବର ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ରହିଥିବା ସ୍ଥଳେ ସେହି ବିଭବ ଅର୍ଜନ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଆମ ସମାଜର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ନାହିଁ । ଆମ କବି,

ଲେଖକ, ପ୍ରାବନ୍ଧିକ, ଗବେଷକ ଏପରିକି ସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତି ବହୁ ଭାଷା ଉପାଦାନ, ନୂତନ ଶବ୍ଦ ଓ ଶୈଳୀ ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି । ଏହିସବୁ ଭାଷା ବିଭବ ଯେତେବେଳେ ସମାଜର ହୋଇଯିବ, ଅର୍ଥାତ ଲୋକେ ଯେତେବେଳେ ଏହିସବୁ ଭାଷା ବିଭବକୁ ସାଦରେ ଗ୍ରହଣ କରିନେବେ, ସେତେବେଳେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବିଭବ ସ୍ୱରୂପରେ ବିବେଚିତ ହେବ । ନୂତନ ଭାବରେ ସୃଷ୍ଟି ଏହିସବୁ ଭାଷା ବିଭବ ସମୂହକୁ ସଂଗ୍ରହ, ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ସାମାଜିକ ସ୍ୱୀକୃତି ମିଳିବା ସକାଶେ ଏକ ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଅଛି ।

ଭାଷାର ସୁରକ୍ଷା ଓ ସମୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଶିକ୍ଷାର ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ରହିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷାସ୍ତର ଠାରୁ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଶିକ୍ଷା ସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାଷା ଶିକ୍ଷା ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ । ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷାକାଳରେ ଶିଶୁକୁ ନିଜେ କହିଥିବା ଭାଷାରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଇ ଅନ୍ୟ ଭାଷାରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବା ଦ୍ୱାରା ତା'ର ମାନସିକ ଭାରସାମ୍ୟ ବିପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ସେ ଭାବିଥାଏ, "ମୋ ମାତୃଭାଷା ବୋଧହୁଏ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ ନିମିତ୍ତ ଅଯୋଗ୍ୟ ଭାଷା ।" ଓଡ଼ିଶାରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବହୁ ପିଲାଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆ ନଯାଇ ଇଂରାଜୀ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଛି । ଅନେକ ଭାବି ପାରନ୍ତି, ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷାସ୍ତରରେ ମାତୃଭାଷାରେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ହେଲେ ଇଂରାଜୀ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସବୁ ଉଠାଇ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ମାତ୍ର ତାହା ଆଜିର ସମୟରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଦିନକୁ ଦିନ ଯେଉଁ ଭାବରେ ଇଂରାଜୀ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି ତାହାକୁ ଉଠାଇ ଦେବା ସହଜ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ଆମ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ମାତୃଭାଷା ପ୍ରବୀଣ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଆମକୁ ହିଁ ଉପାୟ ଖୋଜି ବାହାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଦ୍ୱିତୀୟରେ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷାସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ଭାଷା ଶିକ୍ଷା ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ । ମାଧ୍ୟମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଦ୍ୟାବଧି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଶିକ୍ଷକ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ତରରେ ଓଡ଼ିଆ ଅଧ୍ୟାପକ ନିଯୁକ୍ତି ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ସରକାର ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଜଣେ ଛାତ୍ର ବା ଛାତ୍ରୀ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଓଡ଼ିଆ ପରିବର୍ତ୍ତେ ସଂସ୍କୃତ ପଢି ପାରିବେ । ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଶିକ୍ଷାସ୍ତରରେ ଭାଷା ଶିକ୍ଷା ପ୍ରସଙ୍ଗ ନ ଲେଖିବା ଭଲ । ଆମ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ତରରେ ଯେଉଁ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ ରହିଛି, ତାହା ମୁଖ୍ୟତଃ ହେଉଛି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ; ଭାଷା ବିଭାଗ ନୁହେଁ । କାରଣ ଶିକ୍ଷାଦାନ ଅବସରରେ ଯାହା ବି ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଅଛି ତାହା କେବଳ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ନେଇ । ଏକ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଯୁକ୍ତିସମ୍ମତ ଭାବେ ଭାଷାର ତର୍ଜମା ସେଠାରେ ଆଦୌ ନାହିଁ । ପୁଣି ବେଶୀ ଦୁଃଖ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ, ଯେତେବେଳେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ତରରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଶିକ୍ଷାଦାନକୁ ନେଇ କିଛି ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ । ସମସ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ନହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକରୁ ଅଧିକାଂଶ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଶିକ୍ଷାଦାନ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକର ଅଭାବ । ଆଉ ଏହି ଅଭାବକୁ ପରିପୂରଣ କରନ୍ତି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଖେଳ ଶିକ୍ଷକ । ସେ ନିଜକୁ ଉଭୟ କ୍ରୀଡ଼ା ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ଭଳି ଏକ ଜଟିଳ ବିଭାଗ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ମନେ କରନ୍ତି । ଉଭୟ ବିଷୟରେ ନିଜକୁ ବିଜ୍ଞ ତଥା ପ୍ରବୀଣ ବୋଲି ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିପାରନ୍ତି । ତେବେ ଏହା କ'ଣ ନ୍ୟାୟୋଚିତ ? ଏହା କ'ଣ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସ୍ଥିତି ? ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସମୃଦ୍ଧି ଓ ବିକାଶରେ ଏହା ପ୍ରଧାନ ଅନ୍ତରାୟ ନୁହେଁ କି ? ଏଥିନିମିତ୍ତ ସୁଚିନ୍ତିତ ଯୋଜନା ପ୍ରଣୟନ ହେବା ଜରୁରୀ ମନେହୁଏ ।

ଭାଷା ବିକାଶରେ ସମ୍ବାଦପତ୍ରର ମଧ୍ୟ ରହିଛି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା । ସମ୍ବାଦପତ୍ର ଯେ କେବଳ ଦେଶ ବିଦେଶର ଖବର, ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନ, ଉଦ୍ଭାବନ, ଆବିଷ୍କାର, ପ୍ରଗତି ଓ ବିଚାରଧାରାକୁ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚାଇଥାଏ ତାହା ନୁହେଁ; ନୂଆ ନୂଆ ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ କରିଥାଏ ସମୃଦ୍ଧ । ଭାଷାର ଉନ୍ନତି ମଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ସମ୍ବାଦପତ୍ର ଦ୍ୱାରା ସାଧିତ ହୋଇଥାଏ । କାରଣ ସାହିତ୍ୟରେ ବାସ୍ତବର ପ୍ରତିଛବି ଥିଲେ ମଧ୍ୟ କଳ୍ପନାର ଅବାଧ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଥାଏ କିନ୍ତୁ ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ କଳ୍ପନାର ଲେସମାତ୍ର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ଯାହା ଥାଏ ତାହା ବାସ୍ତବତାର ତଥ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଗବେଷଣାଲବ୍ଧ ଅନୁଶୀଳନ ଏତଦ୍‌ଭିନ୍ନ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ନୂଆ ନୂଆ ଶବ୍ଦ ଓ ଶୈଳୀ ଭାଷା ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରବେଶ କରି ଯୁଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଧାରାରେ ଭାଷା ଆଧୁନିକତାର ଆତ୍ମିକ ସନନ୍ଦ ଭାବରେ ପ୍ରତିଭାତ ହୁଏ । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ଆହୃତ ନୂତନ ଶବ୍ଦ ଓ ଶୈଳୀ ସମୂହକୁ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ସ୍ଥାୟିତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିବା ସହିତ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସେଗୁଡିକ ଶିଖାଇବାକୁ ଯତ୍ନ କରିଥାଏ । ଉଦାହରଣସ୍ୱରୂପ, ପ୍ରାୟ ପଚାଶବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଗଭର୍ଣ୍ଣରଙ୍କୁ ଲାଟ୍ ସାହେବ ଓ କଲେକ୍ଟରଙ୍କୁ କିଲିଟର୍ ସାହେବ କୁହାଯାଉଥିଲା । ଦୈନିକ ସମାଜ ଦ୍ୱାରା ରାଜ୍ୟପାଳ, ଲୋକପାଳ ଓ ଜିଲ୍ଲାପାଳ

ପ୍ରଭୃତି ଶବ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ତଥା ପୁନଃପୁନଃ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଲୋକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଦୃତ ହେବାପରେ ଆମ ଭାଷାର ସ୍ଥାୟୀ ବିଭବରେ ପରିଣତ ହେଲା ।

ଭାଷାକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା, ବାଇ ରଖିବା ଓ ବିକଶିତ କରାଇବା ଦିଗରେ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ଆମ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ବହୁ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ପ୍ରକାଶ ପାଉଅଛି ଏବଂ ଆଗାମୀ ଦିନରେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି । ଦୁଃଖର ବିଷୟ ଏହି ଯେ, ଅନେକ ସମ୍ବାଦପତ୍ରର ଭାଷା ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଓ ଏକନିଷ୍ଠ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଆ ସମ୍ବାଦପତ୍ରମାନଙ୍କରେ ଶିଥିଳ ଓ ଖାମଖିଆଲ ଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଅଛି । ଭାଷାର ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ଧାରା ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଇ ପାରୁନାହିଁ। ସମୁଚିତ ଭାଷା, ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶୀ ଶୈଳୀ ଓ ସଠିକ୍ ଢଙ୍ଗରେ ସମ୍ବାଦ ପରିବେଷଣ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇ ପାରୁନାହିଁ। ଅବଶ୍ୟ ଶିକ୍ଷା, ପ୍ରଶାସକ, ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବହୁଳ ବ୍ୟବହାର ନିମିତ୍ତ ବହୁ ଓଡ଼ିଆ ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ ସମ୍ବାଦ, ସ୍ତମ୍ଭ, ଆଲୋଚନା ଓ ସମ୍ପାଦକୀୟ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଶଂସନୀୟ, ତଥାପି ସଠିକ୍ ଶୈଳୀରେ ଓ ଢଙ୍ଗରେ ସମ୍ବାଦ ପରିବେଷଣ ମାଧ୍ୟମରେ ଭାଷାର ବିକାଶ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ସମୂହର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇପାରିଲେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସମୃଦ୍ଧି ନିଶ୍ଚିତ। ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସୁରକ୍ଷା ଓ ସମୃଦ୍ଧି ନିମିତ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ସମୂହ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହୋଇ ଭାଷାର ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶକ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କଲେ ଏହା ଉଭୟ ଭାଷା ଓ ଜାତି ପାଇଁ ସ୍ୱାଗତ ଯୋଗ୍ୟ ପଦକ୍ଷେପ ହେବ ।

ସେହିପରି ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ଭାଷା ବିକାଶର ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶକ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିଥାଏ । ବିଶେଷତଃ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ସମୂହରେ ତଥ୍ୟମୂଳକ ଲେଖା ବହୁଳ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ । ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ଗୁଡ଼ିକ ଅଭିଜ୍ଞ ଓ ବରିଷ୍ଠ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣିତ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରଣୟନ କରୁଥିବା ପ୍ରବୀଣ ଶିକ୍ଷାବିତ୍‌ଗଣ ମଧ୍ୟ ନିର୍ଭୁଲ ଓ ସଠିକ୍ ତଥ୍ୟ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକରେ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ତଥ୍ୟ ପ୍ରସାରର ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ମାର୍ଗ । ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ଜରିଆରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଓ ସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାଷାର ବୌଦ୍ଧିକ ଦିଗ ସହ ପରିଚିତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ଦ୍ୱାରା ହଜାର ହଜାର ନୂତନ ଶବ୍ଦ ଭାଷାରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥାଏ । ତଥାପି ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ, ଶିକ୍ଷାର ଯେତିକି ଯେତିକି ଉପର ଆଡ଼କୁ ଆମେ ଯିବା, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ପ୍ରୟୋଗ ସେତିକି କମି କମି ଯାଉଛି । ଶିକ୍ଷାର ଉଚ୍ଚସ୍ତର ପାଇଁ ଓଡ଼ିଆରେ କୌଣସି ବହି ନାହିଁ। ବହୁ ଆଧୁନିକ ବିଦ୍ୟାକୁ ଆଧାର କରି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ କୌଣସି ବହି ଚର୍ଚ୍ଚିତ ହୋଇନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ। ଫଳରେ ଆମ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ବହୁ ବୈଷୟିକ ଶବ୍ଦ, ସେଗୁଡ଼ିକର ଅର୍ଥ ସମ୍ପର୍କରେ ଜାଣିବାକୁ ବ୍ରତ ହେଉଛନ୍ତି । ଏହାଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନର ଯଥୋଚିତ ବିକାଶ ଘଟି ପାରିବ ନାହିଁ । ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣେତା ବୃନ୍ଦ ଏ ଦିଗରେ ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ରଖିଲେ ଭାଷାର ବିକାଶ ଘଟିପାରିବ। ଭାଷାର ଆଧୁନିକୀକରଣ ପ୍ରତି ସଚେତନ ରହି ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏବଂ ଏହା ସହ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ସେହି ସବୁକୁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ ନ ପଢାଇଲେ ସେମାନେ ଜାଣିପାରିବେ ନାହିଁ। ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ଭାଷା କମିଶନ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣୟନ ଉପରେ ଜୋର୍ ଦେଇଥିଲେ ହେଁ ଅଦ୍ୟାବଧି ତାହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇପାରି ନାହିଁ। ଏହା ମଧ୍ୟ ସହଜ କଥା ନୁହେଁ। ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୋଜନାୟିତ ଭାଷାର ଯୁଗ । ଭାଷାର ଆଧୁନିକୀକରଣକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣୟନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଶିକ୍ଷାର ତଳସ୍ତରଠାରୁ ଉଚ୍ଚସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ଆ ଭାଷାରେ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ତେଣୁ ଏଥିସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଭାଷାବିତ୍ ତଥା ଶିକ୍ଷାବିତ୍‌ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଯୋଜନା ପ୍ରଣୟନର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

ଭାଷା ବିକାଶର ସାହିତ୍ୟର ଭୂମିକାକୁ ଭୁଲିଗଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ। ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗୀ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ। ତଥାପି ମନେରଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯେ, ସାହିତ୍ୟ ଭାଷାକୁ ଗୌରବମଣ୍ଡିତ କରେ, କିନ୍ତୁ ବାଇପାରେ ନାହିଁ । ସଂସ୍କୃତ ଓ ମୈଥିଳୀ ଭାଷାରେ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ସାହିତ୍ୟ ଥିଲେ ହେଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହିସବୁ ଭାଷା ଲୁପ୍ତ ପ୍ରାୟ। ମୈଥିଳୀ ଓ ଭୋଜପୁରୀ ଭଳି ଭାଷା ବିହାର ରାଜ୍ୟର ଉପଭାଷାରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇ ଅଛି। ସେହିପରି ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ବିଲୁପ୍ତ ନ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ହାତଗଣତି କେତେକ ବୌଦ୍ଧିକ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ। କର୍ଣ୍ଣାଟକ ରାଜ୍ୟର ମାଟୁର ଜିଲ୍ଲାର ସମସ୍ତ ଅଧିବାସୀ ସଂସ୍କୃତରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରନ୍ତି । ଏହି ଜିଲ୍ଲାକୁ ମଧ୍ୟ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତ ଗ୍ରାମ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ପ୍ରାଚୀନ ଆର୍ଯ୍ୟ ଭାଷା ଭାବରେ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ଏହିଭଳି କେତେଜଣ ଇଚ୍ଛୁକ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ ପାଖେ ତିଷ୍ଠି ରହିଅଛି। ତେବେ ସେ ଯାହାବି ହେଉ, ସର୍ବଦା ମନେ ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯେ, ଭାଷାକୁ

ନେଇ ସାହିତ୍ୟ । ସାହିତ୍ୟକୁ ନେଇ ଭାଷା ନୁହେଁ । ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବେ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ଭାଷାର ବିକାଶ କରିଅଛି ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର କ୍ରମବିକାଶ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିନିକ୍ଷେପ କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ଭାଷା ବିକଶିତ ହେବା ଫଳରେ ସାହିତ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ଚର୍ଯ୍ୟାଯୁଗର ସାହିତ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ପ୍ରାକ୍ ସାରଳା ଯୁଗର ସାହିତ୍ୟର ଭାଷା ଉନ୍ନତ । ପଞ୍ଚସଖା ଯୁଗ ସାହିତ୍ୟର ଭାଷା ତା'ଠାରୁ ଉନ୍ନତ ଏବଂ କାବ୍ୟଯୁଗ ସାହିତ୍ୟର ଭାଷା ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଉନ୍ନତ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଏହି ଉନ୍ନତି ହିଁ ଦିନେ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ସହ ସମତୁଲ ହୋଇପାରିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ଅଗଣିତ ସ୍ରଷ୍ଟା ନିଜ ଲେଖନୀ ମାଧ୍ୟମରେ ସାହିତ୍ୟର ବାଣୀ ଭଣ୍ଡାରକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପ୍ରତି ସଚେତନ ହୋଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ସମ୍ଭାର ଧୀରେ ଧୀରେ କମିବାରେ ଲାଗିଛି । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଏକ କବିତା ଲେଖା ଭାଷାରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଓଡ଼ିଶାର ସକଳ ସାହିତ୍ୟ ସଭାରେ କେବଳ ଆଉ କେବଳ କବିତା ଆସର । ଆମ୍ଭେ କବିତା ରଚନା ଏବଂ କବିତା ପାଠକୁ ବିଦ୍ରୂପ କରୁନାହୁଁ; କବିତାରେ କିପରି ସାମାଜିକ ଚେତନାର ଉତ୍ତରଣ ଘଟାଯାଇ ପାରିବ ଏବଂ କବିତା କୌଣସି ଗଣର ଭାଷା ନ ହୋଇ ଜଣର ଭାଷାରେ ପରିଣତ ହୋଇପାରିବ ସେଥିପ୍ରତି ସଚେତନ ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଗୋଟିଏ ଜାତିର ସକଳ ସୃଜନାତ୍ମକ ଶକ୍ତି କେବଳ କଳ୍ପନା ବିଳାସରେ ହିଁ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଛି । ଭାଷା ନିମିତ୍ତ ସାହିତ୍ୟର ଯଥେଷ୍ଟ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ସେକଥା କେହି ଅସ୍ୱୀକାର କରିବେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କି ପ୍ରକାର ସାହିତ୍ୟ ଭାଷା ଆବଶ୍ୟକ କରେ ତାହା ବିବେଚନା କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ମାନ୍ୟତା ଆଜିକୁ ୧୦ ବର୍ଷ ହେଲାଣି । ଏହି ୧୦ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସ୍ଥିତି ଯେ କେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛି ତାହା ଆମ୍ଭେ ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧ ମାଧ୍ୟମରେ ହୃଦବୋଧ କରିପାରିବା । ଭାଷାବିଜ୍ଞାନୀ ତଥା ଭାଷାବିତ୍ ପ୍ରଫେସର ବିଜୟ ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପ୍ରତି ଏହି ସଂକଟକୁ ଅନୁଭବ କରି ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ, "ଭାଷାର ଉନ୍ନତି ହେବା ଅପେକ୍ଷା ନାନା ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଦେଖାଯାଇଛି । ମାତୃଭାଷା ଗୋଟିଏ ଜାତି ପାଇଁ ଖେଳ କଣ୍ଢେଇ ନୁହେଁ, ଯାହାକୁ ନେଇ ମନଇଚ୍ଛା ଯାହା କରାଯାଇପାରେ । ଏହି ସବ୍‌ଜାନତାଙ୍କ ଦୌରାତ୍ମ୍ୟରୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ ।" ଆମ ଭାଷାର ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ମହତ୍ତ୍ୱ ରକ୍ଷା କରିବା ନିମିତ୍ତ ଆମକୁ ସାମାଜିକ, ଶିକ୍ଷା, ପ୍ରଶାସକ, ବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାଷାର ବ୍ୟାପକ ବ୍ୟବହାର ନିମିତ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ହେବ । ସମ୍ପ୍ରତି ଯୋଜନାୟିତ ଭାଷାର ଯୁଗ । ତେଣୁ ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ସକଳ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାବିତ୍‌ଙ୍କୁ ଏକତ୍ରିତ କରି ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବିକାଶ ନିମିତ୍ତ ବିହିତ ପଦକ୍ଷେପ ନେଲେ ତାହା ହେବ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପାଇଁ କଲ୍ୟାଣକର ।

ଅଧ୍ୟାପକ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ
ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ